

Soirées musicales

Antologie bilingvă de poezie. BRAȘOVA 3
Δίγλωσση ανθολογία ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΣΤΟ ΜΠΡΑΣΟΒ 3

Angela Bratsou și Adrian Lesenciuc (coordonatori)
Άντζελα Μπράτσου και Αντριάν Λεσεντσιούκ (ανθολόγοι)
Îngrijirea filologică: Liana Sakelliou
Φιλολογική επιμέλεια: Λιάνα Σακελλίου

Traducere: **Angela Bratsou**
Μετάφραση: **Άντζελα Μπράτσου**

CUPRINS

<i>BRAȘOAVE</i> , UN PROIECT AL DIALOGULUI MULTICULTURAL ÎNTR-UN ORAȘ MULTICULTURAL de Adrian Lesenciuc	5
PROLOG: LIANA SAKELLIU	18
UN CUVÂNT: PETER SRAGHER	25
UN CUVÂNT: NIKOLAOS VLAHAKIS	30
POEZII ȘI POETELE [ÎN ORDINE ALFABETICĂ]	
ADRIAN LESENCIUC	32
CRISTIAN MUNTEAN	46
LIANA SAKELLIU	63
IONEL SIMOTA	80
PETER SRAGHER	96
LIVIU IOAN STOICIU	112
LAURENȚIU-CIPRIAN TUDOR	124
NICOLAE TZONE	142
LILIANA URSU	152
NICOLAOS VLAHAKIS	165
TRADUCĂTOAREA: ANGELA BRATSOU	184

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>BRAΣΟΑΒΕ/ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΣΤΟ ΜΠΡΑΣΟΒ, ΕΝΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΕΡΓΟ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΛΗ</i> του Adrian Lesenciu	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΛΙΑΝΑ ΣΑΚΕΛΛΙΟΥ	10
ΜΙΑ ΛΕΞΗ: ΠΕΤΕΡ ΣΡΑΓΚΕΡ	26
ΜΙΑ ΛΕΞΗ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΛΑΧΑΚΗΣ	28
ΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΙΗΤΡΙΕΣ [ΜΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ] :	
ΑΝΤΡΙΑΝ ΛΕΣΕΝΣΙΟΥΚ	33
ΚΡΙΣΤΙΑΝ ΜΟΥΝΤΕΑΝ	47
ΛΙΑΝΑ ΣΑΚΕΛΛΙΟΥ	62
ΙΟΝΕΛ ΣΙΜΩΤΑ	81
ΠΕΤΕΡ ΣΡΑΓΚΕΡ	97
ΛΙΒΙΟΥ ΙΟΑΝ ΣΤΟΪΤΣΙΟΥ	113
ΛΑΟΥΡΕΝΤΣΙΟΥ-ΤΣΙΠΡΙΑΝ ΤΟΥΝΤΟΡ	125
ΝΙΚΟΛΑΕ ΤΖΟΝΕ	143
ΛΙΛΙΑΝΑ ΟΥΡΣΟΥ	153
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΛΑΧΑΚΗΣ	166
Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ: ΑΝΤΖΕΛΑ ΜΠΡΑΤΣΟΥ	185

BRAȘOAVE,
UN PROIECT AL DIALOGULUI MULTICULTURAL
ÎNTR-UN ORAȘ MULTICULTURAL

de **ADRIAN LESENCIUC**

Seria de evenimente *Brașoave*, deși numără doar trei ediții, are o istorie atipică. S-a născut din ideea lui Laurențiu-Ciprian Tudor ca parte a proiectului european *Identitățile și experiențele comunităților – vectori ai dezvoltării economico-sociale*, prima ediție fiind organizată în perioada 25-27 septembrie 2015 de societatea comercială Rural Art & Travel în parteneriat cu Fundația Culturală „Arania” Brașov, prin Grupul de litere-sunete-și-culori „Caii verzi de pe pereți”. Fundația Culturală „Arania” fusese înființată în 1994 la Bogata de prozatorul Daniel Drăgan (1935-2016), iar „Caii verzi de pe pereți” era o inițiativă din 2007 a fundației, cuprinzând scriitori, muzicieni și artiști plastici, coordonată de poezia Adrian Munteanu și Laurențiu-Ciprian Tudor, cărora și s-a alăturat din 2011 Cătălin Stanciu. Grupul a organizat evenimente culturale cu frecvență lunară, continuând saloanele literare organizate de prozatorul Daniel Drăgan în Brașov sau la Bogata. Prima ediție a *Brașoavelor* a reunit poeți români din Brașov, București, Câmpina, Ploiești, Sinaia și Sibiu, a inclus recitaluri de poezie și dezbateri și a fost unul dintre evenimentele incluse în Campania Brașov Capitală culturală Europeană 2021. Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România a fost partener în organizarea evenimentului.

La 4 aprilie 2016, Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România a depus la Primăria Brașov pentru finanțare Proiectul „Festivalul de literatură Transilvania multiculturală”, ediția I, Dialogul româno-bulgar în actualitate. Proiectul, inițiat de scriitorii Adrian Lesenciuc și Nicolae Opreșan, i-a inclus și pe Laurențiu-Ciprian Tudor și Gabriela Daraban, dar nu a avut succes. În aceste condiții, ideea „Festivalului de literatură Transilvania multiculturală” și cea a seriei de evenimente *Brașoave. Tabăra de poezie în buricul târgului* au fuzionat. Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România, în parteneriat cu Grupul de litere-sunete-și-culori „Caii verzi de pe pereți” și cu Rural Art & Travel au organizat în perioada 12-15 decembrie 2016, o

a doua ediție a *Brașoavelor*, având ca temă dialogul româno-bulgar, cuprinzând poezii români Diana Caragiu, Florin Caragiu, Gabriel Chifu, Adrian Lesenciuc, Mihaela Malea Stroe, Cristian Muntean, Adrian Munteanu, Nicolae Oprișan, Călin Sămărghișan, Ionel Simota, Cătălin Stanciu, Daniela Șontică și Liliana Ursu, poezii bulgari Maia Angelova, Anna Dimitrova, Krasimir Manev, Plamen Penev și Neli Piguleva, moderați de traducătoarea Anka Staneva, cărora li s-au alăturat pictorii Iulia Șchiopu, Victoria Țăroi și Horia Țigănuș, muzicienii Liliana Iacobescu și Valentin Șerban și istoricii literari Vasile Oltean și Răzvan Voncu.

Ulterior, Grupul de litere-sunete-și-culori „Caii verzi de pe pereți” și-a încetat activitatea, iar seria de evenimente *Brașoave* a devenit fără orizont. Poetul Laurențiu-Ciprian Tudor a înființat în 2022, împreună cu Rodica Bretin, Iulian Cătălui, Călin Dengel, Eugen Gomboș, Anca Ianchiș, Florin Mureșan, Nicolae Tzone și Liliana Ursu, Asociația Culturală „Epithet”, cuprinzând și o revistă online omonimă, fără a fi o continuare a amintitului grup, dar așezându-se „în ordinea unei anumite filiații a spiritului lui Daniel Drăgan”.

În 2024, la inițiativa lui Adrian Lesenciuc de continuare a tradiției dialogurilor multiculturale, Filiala Brașov a Uniunii Scriitorilor din România, în parteneriat cu Asociația Cultrală Epithet, cu Asociația Culturală Libris și Editura Creator, a organizat în perioada 20-21 martie seria de evenimente *Brașoave 3. Tabăra de poezie din buricul târgului*, având invitați în dialog poeți din România și Grecia. Poeziile românilor Adrian Lesenciuc, Cristian Muntean, Ionel Simota, Peter Sragher, Liviu Ioan Stoiciu, Laurențiu-Ciprian Tudor, Nicolae Tzone, și Liliana Ursu, împreună cu cele ale poezior greci Liana Sakelliou și Nikolaos Vlahakis, mediate de traducătoare Angela Bratsou, au fost reunite în prezenta antologie, care dă (parțial) seamă de cele întâmplare la Brașov.

BRAȘOAVE/ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΣΤΟ ΜΠΡΑΣΟΒ, ΕΝΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΕΡΓΟ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΣΕ ΜΙΑ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΟΛΗ

του **ADRIAN LESENCIUC**

Η σειρά εκδηλώσεων του *Brașoave/Κουβέντες στο Μπρασόβ*, αν και αριθμεί μόνο τρεις εκδόσεις, έχει μια ασυνήθιστη ιστορία. Γεννήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου «*Identitățile și experiențele comunităților – vectori ai dezvoltării economico-sociale/ Ταυτότητες και εμπειρίες των κοινοτήτων – φορείς οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης*», με την πρώτη έκδοση να διοργανώνεται μεταξύ 25-27 Σεπτεμβρίου 2015 από την εμπορική εταιρεία Rural Art & Travel σε συνεργασία με το Πολιτιστικό Ίδρυμα «Arația» του Μπρασόβ, μέσω της Ομάδας γραμμάτων-ηχών-και-χρωμάτων «Caii verzi de pe pereți / Τα Πράσινα Άλογα στους Τοίχους»¹. Το Πολιτιστικό Ίδρυμα «Arația» είχε ιδρυθεί το 1994 στη Μπογκάτα από τον πεζογράφο Daniel Drăgan (1935-2016), και τα «Πράσινα Άλογα στους Τοίχους» ήταν μια πρωτοβουλία του ιδρύματος του 2007, στην οποία συμμετείχαν συγγραφείς, μουσικοί και εικαστικοί καλλιτέχνες, με συντονιστές τους ποιητές Adrian Munteanu και Laurențiu-Ciprian Tudor, στους οποίους προσχώρησε το 2011 ο Cătălin Stanciu. Η ομάδα διοργάνωνε πολιτιστικές εκδηλώσεις σε μηνιαία βάση, συνεχίζοντας τα λογοτεχνικά σαλόνια που διοργάνωνε ο πεζογράφος Daniel Drăgan στη Μπρασόβ ή στη Μπογκάτα. Η πρώτη έκδοση του *Brașoave/Κουβέντες στο Μπρασόβ* συγκέντρωσε Ρουμάνους ποιητές από το Μπρασόβ, το Βουκουρέστι, την Καμπίνα, το Πλοιέστι, τη Σινάια και το Σιμπίου, περιελάμβανε απαγγελίες ποίησης και συζητήσεις και ήταν μία από τις εκδηλώσεις που συμπεριλήφθηκαν στην Εκστρατεία Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2021 στο Μπρασόβ. Το παράρτημα της Ένωσης Ρουμάνων Συγγραφέων στο Μπρασόβ ήταν συνέταιρο στη διοργάνωση της εκδήλωσης.

Στις 4 Απριλίου 2016, το Παράρτημα Μπρασόβ της Ένωσης Ρουμάνων Συγγραφέων υπέβαλε στο Δημαρχείο του Μπρασόβ πρόταση χρηματοδότησης για

1. Ρουμανική έκφραση που σημαίνει αδύνατα / απίστευτα / φανταστικά πράγματα-σημείωμα μεταφράστριας.

το Έργο «Φεστιβάλ Λογοτεχνίας Η Πολυπολιτισμική Τρανσυλβανία», 1η έκδοση, *Ρουμανο-βουλγαρικός Διάλογος σε Σύγχρονους Καιρούς*. Το έργο, που ξεκίνησε με την πρωτοβουλία των συγγραφέων Adrian Lesenciuc και Nicolae Opreșan, περιελάμβανε επίσης τους Laurențiu-Ciprian Tudor και Gabriela Daraban, αλλά δεν ολοκληρώθηκε. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ιδέα του «Φεστιβάλ Λογοτεχνίας της Πολυπολιτισμικής Τρανσυλβανίας» και αυτή της σειράς εκδηλώσεων *Brașoane. Tabăra de poezie în buricul târgului/ Κουβέντες στο Μπρασόβ. Μια στάση της ποιητικής δημιουργικότητας στην καρδιά της παλαιάς πόλης*, συγχωνεύθηκαν. Το παράρτημα του Μπρασόβ της Ένωσης Ρουμάνων Συγγραφέων, σε συνεργασία με την Ομάδα γραμμάτων-ήχων-και-χρωμάτων «Caii verzi de pe pereti /Τα Πράσινα Άλογα στους Τοίχους» και το Rural Art & Travel διοργάνωσαν μια δεύτερη έκδοση του *Brașoane/ Κουβέντες στο Μπρασόβ* μεταξύ 12 και 15 Δεκεμβρίου 2016, με θέμα τον Ρουμανο-Βουλγαρικό διάλογο, συμπεριλαμβανομένων των Ρουμάνων ποιητών, Diana Caragiu, Florin Caragiu, Gabriel Chifu, Adrian Lesenciuc, Mihaela Malea Stroe, Cristian Muntean, Adrian Munteanu, Nicolae Opreșan, Călin Sămărghișan, Ionel Simota, Cătălin Stanciu, Daniela Șontică και Liliana Ursu, τους Βούλγαρους ποιητές και ποιήτριες Maia Angelova, Anna Dimitrova, Krasimir Manev, Plamen Penev και Neli Piguleva, με συντονίστρια τη μεταφράστρια Anka Staneva· μαζί τους ήταν και οι ζωγράφοι Iulia Șchiopu, Victoria Țăroi και Horia Țigănuș, οι μουσικοί Liliana Iacobescu και Valentin Șerban, και οι ιστορικοί της λογοτεχνίας Vasile Oltean και Răzvan Voncu.

Αργότερα, η Ομάδα γραμμάτων-ήχων-και-χρωμάτων «Caii verzi de pe pereti /Τα Πράσινα Άλογα στους Τοίχους» έπαψε τη δραστηριότητά της και η σειρά εκδηλώσεων των *Brașoane/ Κουβέντες στο Μπρασόβ* έμεινε χωρίς ορίζοντα. Ο ποιητής Laurențiu-Ciprian Tudor ίδρυσε το 2022, μαζί με τους Rodica Bretin, Iulian Cătălui, Călin Dengel, Eugen Gomboș, Anca Ianchiș, Florin Mureșan και την Liliana Ursu, τον Πολιτιστικό Σύλλογο «Epithet/ Επίθετο», ο οποίος περιλαμβάνει επίσης ένα ηλεκτρονικό περιοδικό με το ίδιο όνομα, χωρίς να αποτελεί συνέχεια της προαναφερθείσας ομάδας, αλλά τοποθετείται «στη σειρά μιας συγκεκριμένης γενεαλογίας του πνεύματος του Daniel Drăgan».

Το 2024, με πρωτοβουλία του Adrian Lesenciuc για τη συνέχιση της παράδοσης των πολυπολιτισμικών διαλόγων, το Παράρτημα Μπρασόβ της Ένωσης Ρουμάνων Συγγραφέων, σε συνεργασία με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Epithet, τον Πολιτιστικό Σύλλογο Libris και τον Εκδοτικό Οίκο Creator, διοργάνωσε στις 20-21 Μαρτίου, τη σειρά εκδηλώσεων *Brașoane 3 Tabăra de poezie din buricul burgului/ Κουβέντες στο Μπρασόβ 3 Μια στάση της ποιητικής δημιουργικότητας στην καρδιά της*

παλαιάς πόλης, με ποιητές από τη Ρουμανία και την Ελλάδα που προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν στον διάλογο. Τα ποιήματα των Ρουμάνων Adrian Lesenciu, Cristian Muntean, Ionel Simota, Peter Sragher, Liviu Ioan Stoiciu, Laurentiu-Ciprian Tudor, Nicolae Tzone και Liliana Ursu, μαζί με εκείνα των Ελλήνων ποιητών Λιάνας Σακελλίου και Νικολάου Βλαχάκη, με τη μεσολάβηση της μεταφράστριας Άντζελας Μπράτσου, συγκεντρώθηκαν σε αυτήν την ανθολογία, η οποία (εν μέρει) αναφέρει τα όσα συνέβησαν στο Μπρασόβ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:**«20 ΜΑΡΤΙΟΥ 2024:
ΗΧΟΙ ΛΥΡΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΜΠΡΑΣΟΒ»****της ΛΙΑΝΑΣ ΣΑΚΕΛΛΙΟΥ**

Το Μπρασόβ, με το ιστορικό φορτίο και τις φυσικές ομορφιές του, γίνεται ο άξονας γύρω από τον οποίο περιστρέφονται οι καρδιές και οι φωνές των δέκα Ρουμάνων και Ελλήνων ποιητών και ποιητριών. Η συνάντησή τους στα δάση της Τρανσυλβανίας, μοιάζει με μυθική συνέλευση, που ανάβει φωτιά στους βράχους, γύρω από μυστικά τείχη και πέτρινους πύργους, με φόντο τα δάση της βελανιδιάς. Ο τόπος δεν είναι απλώς σκηνικό, κατά τον Gaston Bachelard, αλλά συν-δημιουργός της ποίησης: ενεργοποιεί μνήμες, μύθους και συγκινήσεις, και δημιουργεί απροσδόκητα περάσματα μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας. Ο τόπος δεν εκθέτει τη σκηνή, τη γεννά. Η συνάντηση των δέκα ποιητών και της δεινής μεταφράστριάς τους στο Μπρασόβ προσφέρει ένα πεδίο συνύπαρξης γλωσσών, πολιτισμών, εμπειριών. Παράλληλα, η «κατοίκηση» αυτή γίνεται εσωτερική περιπλάνηση που φωτίζει τα βάθη του εαυτού μέσα από την ιστορία, και τα τοπία που τον περιβάλλουν. Μια πολυφωνία ηχεί μέσα από τις στρώσεις της ιστορίας και της ψυχής τους. Γίνεται ποίηση με πολλαπλές καρδιές και ο λυρισμός ενεργοποιείται ως τόπος πολιτικής και υπαρξιακής αναζήτησης.

ADRIAN LESENCIUC

Ασκητικά και συμβολικά, τα ποιήματα του Adrian Lesenciuc κουβαλούν μια συστημική ταραχή, όχι σαν καταγγελία, αλλά σαν εσωτερικό ρήγμα. Το κοριτσάκι των «Εξομολογήσεων» χαμογελά “με τα μάτια” – λεπτομέρεια που αλλάζει το ποίημα από λυπητερό σε διαπεραστικά ανθρώπινο. Ο ουρανός γίνεται ξαφνικά λαγαρός – μια στιγμή χάριτος, σχεδόν θεϊκή ενώ η ψυχή του ποιητικού υποκειμένου παραμένει κολλημένη στο “ον”. Το ποίημα δεν είναι παιδικό παραμύθι.

Είναι ψυχογράφημα. Είναι κάθαρση. Ο Θεός, η ψήφος, το σώμα, ο νους – όλα συγκρούονται μέσα στον ίδιο άνθρωπο που προσπαθεί να ισορροπήσει κάπου, αλλά το πάτωμα κυλάει. Η προσευχή σαρκάζει. Ένα Πάτερ ημών, μια μετάνοια για τη συγγραφική αλαζονεία. Το ποιητικό υποκείμενο παραλύει από την απουσία ανθρώπου – η περικοπή του Παραλυτικού στην Κολυμβήθρα της Βηθεσδά εδώ αποκτά αλληγορική διάσταση. Γράφει για να σωθεί, αλλά οι κριτικοί περπατούν πάνω στα ποιήματά του σαν τον Χριστό πάνω στη θάλασσα – ακουμπώντας τα, χωρίς να τα αγγίζουν. Κανείς δεν συγκινείται, κανείς δεν βρέχεται. Ζητά ο ποιητής να ξεκολλήσει το χαρτί από πάνω του, όπως ξεκολλά ένας επίδεσμος απ’ την πληγή, μια λύτρωση από την ταύτιση με το γραπτό. Το ποίημά του λειτουργεί σαν ποιητικό βάπτισμα του ίδιου του μέσου: της γλώσσας, του χαρτιού, του έργου. Η αναφορά στα “ύδατα του Ιορδάνη” δηλώνει την πρόθεση για μια νέα αρχή της λογοτεχνίας μέσω της μετάνοιας, ενώ το Πνεύμα διακόπτει τον ειρμό, κι έτσι γεννιέται η μόνη αυθεντική πράξη: η ρωγμή-δίοδος της χάριτος.

CRISTIAN MUNTEAN

Τα ποιήματα του Cristian Muntean λειτουργούν σαν επιστροφή σε έναν προσωπικό μύθο. Η παιδική ηλικία, το σπίτι, η σιωπή, οι αναμνήσεις, τα φώτα και οι σκιές – όλα πλέκονται σε μια σχεδόν ονειρική τοπιογραφία. Έχουν την υφή φωτογραφίας πολารόντ: κάπως θαμπή, κάπως παλιά, αλλά *ανεξίτηλη*. Αυτό που τα κάνει να ξεχωρίζουν είναι ότι δεν θυμούνται απλώς, βιώνουν ξανά. Το παρελθόν είναι *χώρος κατοίκησης*. Η λογοτεχνία μπαίνει απροειδοποίητα σαν παλιά πληγή (Αναφορά στο *Tristia* του Οβίδιου). Το λυρικό στοιχείο λειτουργεί ως φίλτρο και τα φωτίζει εσωτερικά. Στέκουν σαν δίδυμοι φρουροί στις άκρες ενός κόσμου που λιώνει από το πολύ φως. Μια υπαρξιακή διαύγεια που πλησιάζει τη φωτισμένη παραίτηση. Ο ποιητής γράφει επειδή έχει ήδη αποδεχτεί το τέλος – και το βρίσκει όμορφο: η μόνη πραγματικότητα για να ζει κανείς. Σαν να έφτασε ο ποιητής σ’ ένα σημείο όπου δεν χρειάζεται τίποτα άλλο παρά μόνο το φως. Συγγενεύει απόλυτα με το τελευταίο μέρος, τον παρήγορο δοξαστικό επίλογο του ποιήματος ‘*Κίχλη*’ του Γιώργου Σεφέρη (‘Όποιος ποτέ του δεν αγάπησε, θ’ αγαπήσει, στο φως...’). Και η γραφή απλώς υπάρχει σαν την ανάσα ενός φωτισμένου σώματος που δεν φοβάται ούτε τη ζωή, ούτε τον θάνατο. Ο χρόνος έχει ξεχειλώσει, ο τόπος έχει αποδομηθεί, η ταυτότητα έχει γίνει ημιδιάφανη. Το υποκείμενο είναι μνήμη. Δεν έχουμε πια εξομολόγηση, έχουμε χαρτογράφηση μετάβασης. Μια λειτουργία φωτός για εκείνους που δεν πίστεψαν ποτέ στο φως.

IONEL SIMOTA

Η ποίηση στον Ionel Simota γίνεται σταυρός στο Άγιο Όρος της ψυχής – εκεί όπου η γιατρεία είναι μια διαρκής διαπάλη. Η αιχμηρή εικονιστική αφήγησή του μιλάει για ιστορίες με πέτρες και πληγές, με μυστικές προσευχές που κρατούν το σώμα γειωμένο στο άγριο τοπίο της απώλειας. Σαν λήκυθος που ξεβράστηκε από τα κύματα της ζωής, η απουσία της μητέρας είναι ο ήχος βαριάς παλίρροιας που τον κουβαλά μέσα του το ποιητικό εγώ. Ο πόνος είναι εσωτερική, παγωμένη έρημος, και το «δεν έχεις δάκρυα να πληρώσεις» κατακτά ιερότητα. Η φράση «μη φωνάζεις μες στον καθρέφτη» μοιάζει βουβή κραυγή, μια παράκληση στον εαυτό να βρει φως εκεί όπου το φως έχει ήδη πυροβοληθεί. Η πόλη κάτω από τα βλέφαρα είναι μόνο μια ψευδαίσθηση. Και ο τίμιος πολίτης που τη ζει, μένει να κουβαλά την απορία – την ίδια που φυλάει το χαμόγελο μέσα σε μια φούσκα ψευδαίσθησης. Μια κατάσταση που προσφέρει την ελάχιστη επιφάνεια για να μην ξεσπάσει. Το πιο σκληρό βλέμμα στον θάνατο είναι η ειρωνική αποδοχή της ανθρώπινης ματαιότητας. Η γιατρεία έρχεται από την ατέλειωτη ανάβαση με τα πόδια γυμνά, από το πείσμα να στέκεται όρθιος, ακόμα και όταν όλα γύρω του γκρεμίζονται. Κι αυτό δεν είναι παρά η πιο σκληρή μορφή πίστης στην ίδια την πτώση και την άρνηση να παραδοθεί.

PETER SRAGHER

Είναι μια γέννηση – αργή, τραγική, άχρονη, κι όμως, παντοτινή, και βαθιά σαν τη θάλασσα που εισπνέει – η ποίηση του Peter Sragher. Αιωρείται, πέφτει, παγώνει στον χρόνο, το ρίσκο της πτώσης γίνεται αγωνία και λύτρωση. Η μορφή με το εικονιστικό σπάσιμο των στίχων ακολουθεί την ατμοσφαιρική πτήση του ποιητικού εγώ. Και ο αρχέγονος ποταμός από κάτω ξεγυμνώνεται στην αφήγηση με ήχους που ανασαίνουν. Το παιχνίδι με τα χρώματα – κερασί, κυανό ουρανού και θάλασσας, πράσινο του φύλλου – δίνει μια μυσταγωγική διάσταση στη ροή του νερού. Οι στίχοι «να λάμπει από επιθυμία» και «να γίνεται άνοιξη» μέσα στη λυρική κορύφωσή τους, προσφέρουν ζωντάνια και ελπίδα. Η αντίθεση με το «μακάβριο κοκκίνισμα» και τα «δαρμένα νερά» που στερούνται το αλάτι λειτουργεί σαν ψυχρή βουτιά στην αίσθηση της γαλήνης – δείχνει πως και η φύση πληγώνεται, με βία που δεν συγχωρεί. Η επιλογή των εικόνων σε αυτό το εναέριο πέταγμα ενός ποιητή Ιονάθαν είναι μαγική. Ο «λευκός ήχος των γάλαθων», η λεπτομέρεια που κάνει το ποίημα να μυρίζει δροσιά και αυγή, η εικόνα του Δού-

ναβη σαν ζωντανού πλάσματος που παίζει, παθαίνει, λαχταράει είναι ποιητική και συγκινητική. Όμως το φινάλε με το ανθρώπινο «βλέμμα που μου άλλαξε τη ζωή» κλείνει την εικόνα δυνατά, σαν να πνίγει μέσα του όλη τη βαρύτητα και σαν το προσωπικό βίωμα της συνάντησης με το άλλο να υπερβαίνει οποιαδήποτε εικόνα της φύσης όσο πολύτιμη κι αν είναι αυτή.

LIVIU IOAN STOICIU

Το κείμενο του Liviu Ioan Stoiciu αναπνέει μια σκοτεινή αλήθεια. Η σκόνη δεν είναι απλά μια δηλητηριώδης ουσία, είναι η αγωνία, το παρελθόν που σε στοιχειώνει, η ανάμνηση που σε τραβάει πίσω σαν κακό όνειρο. Η γραφή έχει μια σχεδόν αδυσώπητη ατμόσφαιρα που δεν αφήνει περιθώριο στον αναγνώστη να ξεφύγει – όπως ακριβώς και η εξάρτηση που περιγράφεται. Το κείμενο κρατά αυτό το ψυχρό βάρος με σταθερό, σχεδόν αποστασιοποιημένο τόνο – η απάθεια άλλωστε είναι το πιο βαθύ τραύμα. Ο αφηγητής που χάνει τον εαυτό του, που αμφιβάλλει ακόμα και για τη μνήμη του, δεν ψάχνει ούτε λύτρωση ούτε συμπόνια. Ίσως μόνο ν' αφήνει αυτό το κενό να καταγραφεί. Ο κόσμος είναι οριακός και ασφυκτικός όταν τον ακουμπά μαζί με τον αναγνώστη του. Εκθέτει την ερημία της ύπαρξης που διαλύει κάθε αυταπάτη. Την αποδίδει με περιεκτικά, και δυναμικά σχήματα: η εικόνα των θυρών που χτυπούν, αφήνοντας πίσω τα κομμάτια ενός εαυτού που φεύγει με θυμό ή απελπισία. Η σουρεαλιστική σκηνή με τον μοναχό-φρουρό μιας αυστηρής ηθικής, που απλώς πετάει το κομμάτι της ανθρώπινης αποτυχίας απέξω – ένα γρήγορο «όχι» που καταστρέφει κάθε ελπίδα για λύτρωση. Η μετάβαση με το τραμ στο τέρμα – σαν διαδρομή μιας ζωής που τελειώνει ή επαναλαμβάνεται στο κενό, γεμάτη νοσταλγία αλλά και απόγνωση. Μια ροή που σπάει ανάμεσα στην αγωνία, τη φιλοσοφική αναζήτηση και την εικόνα της νεότητας για ν' αποκαλύψει το ψυχικό τοπίο του ανθρώπου που στέκεται στην άκρη της ύπαρξης.

LAURENȚIU-CIPRIAN TUDOR

Με τον Laurențiu-Ciprian Tudor μπαίνουμε σ' ένα κόσμο μαγείας που ισορροπεί μεταξύ λυρισμού και αιχμηρότητας, με έξυπνες και πρωτότυπες εικόνες και συνειρμούς που ανατρέπουν τα κοινότοπα. Η κοσμική εικόνα της γυναίκας-ραβδίου κατευθύνει κομήτες δημιουργώντας μυστηριακή αρμονία. Το «σταυ-

ρουδάκι πάνω από το στήθος σου/ ένας ζαλισμένος Χριστός» ανοίγει δρόμους θρησκευτικής μεταφοράς, αλλά και ανθρώπινης αδυναμίας – ένας Θεός που αιωρείται νευρικά, παγιδευμένος στην ευάλωτη φύση του και στον αισθησιασμό της ανθρώπινης ύπαρξης. Η «γράφουσα γυναίκα» σαν τζινι που εκπληρώνει επιθυμίες μπλέκει το τεχνολογικό με το μυσταγωγικό, τη φαντασία με την καθημερινότητα. Η «ρόμπα σαν μεμβράνη» – διάφανη, σχεδόν αόρατη ξυπνά αισθήσεις και καρφώνει βλέμματα. Ο «Τζαμαϊκανός καφές» – φάρμακο ή φαρμάκι; Γλύκα ή πίκρα; Ερωτικό ελιξίριο ή κατάρα; Το ποίημα μυρίζει καφέ αλλά και πάθος, σα να θέλει να βουτήξει το σώμα και την ψυχή μέσα σ' ένα φλιτζάνι: «είναι στην πραγματικότητα μια μαύρη νύχτα / με μια λαμπερή πρέζα ζάχαρη από πάνω» και αυτή η μυσταγωγία είναι το αντίδοτο στην πικρία. Το τέλος, η εικόνα του κορδωμένου σώματος σαν ερώτηση, – το σώμα που ρωτάει, που ζει την αβεβαιότητα, την ανάσα που το κρατά σε εγρήγορση – καταδεικνύουν ένα νέο Άριελ. Η γυναίκα-ποτάμι γλιστράει πάνω στο χαλί – σαν φόρεμα βγαλμένο από δάκρυα, δώρο απ' το Εσύ, μισή θνητή, μισή αιώνια. Η στιγμή γίνεται απρόσμενη συμφωνία αιωνιότητας. Μέσα από το βλέμμα του καλλιτέχνη ζωγράφου βλέπουμε το νήμα της ζωής – ότι ακόμα υπάρχει παράδεισος, ότι η ποίηση, η ίδια η ύπαρξη, είναι βαθύτερη απ' όσο νομίζαμε.

NICOLAE TZONE

Το κέντρο βάρους της γραφής του Nicolae Tzone είναι η θρησκευτική πράξη του να είσαι ποιητής. Οι λέξεις-σφίγγες γίνονται αινιγματικά τοτέμ που φρουρούν την αγωνία του «θαύματος». Το ποίημα “για τον θάνατό μου έγιναν και όχι για τον θάνατο του Φαραώ οι πυραμίδες” είναι η αυτοβιογραφία ενός ανύπαρκτου θανάτου, μια διαπραγμάτευση εκ νέου με τον μύθο, την ιστορία και τη μεταφυσική. Ο ποιητής δεν γράφει απλώς, χτίζει τη δική του αιωνιότητα – με τα ίδια του τα χέρια, και το αίμα του. Η αφήγηση εκκινεί μ' ένα μεγαλομανές, σχεδόν υβριστικό αξίωμα: οι πυραμίδες δεν έγιναν για τον Φαραώ, έγιναν για μένα. Έτσι ο ποιητής παίρνει θέση όχι απέναντι στην Ιστορία, αλλά επάνω της. Θέτει το εγώ του ως κέντρο του θανάτου και της μνήμης από μια βαθιά υπαρξιακή ανασφάλεια: αν δεν πεθάνω σωστά, δεν έζησα ποτέ. Με γλώσσα χειμαρρώδη, με σύνταξη εσκεμμένα άναρχη, με στίξη εξαφανισμένη σαν οξυγόνο στην έρημο, ο ποιητής δεν κάνει παύσεις γιατί η ύπαρξή του δεν έχει αναπνοές. Οι απανωτές επαναλήψεις λειτουργούν σαν σάλπιγγες που αναγγέλλουν την ανατριχιαστική υπαρξιακή αλήθεια: ο θάνατος είναι το μόνο που δεν μας ανήκει, ακόμα κι αν τον φτιάξουμε

με τα ίδια μας τα χέρια. Το ποίημα είναι μια μακροσκελής αλληγορία για τη δημιουργική διαδικασία: το χτίσιμο της πυραμίδας είναι η γραφή. Η κατανάλωση του ίδιου του αίματος, η αυτοθυσία για την τέχνη. Το ποίημα, επικό, λυρικό, εξομολογητικό, είναι, πάνω απ' όλα, μια γροθιά στον ίδιο τον θάνατο. Εδώ ο θεός είναι ο εργάτης. Ο θάνατος είναι ο εργολάβος. Και η ανάσταση δεν είναι δεδομένη.

LILIANA URSU

Η γραφή της Liliana Ursu είναι απλή, φωτεινή, σχεδόν ιερή. Τα ποιήματά της – μελωδίες που αντηχούν νοσταλγικά το παρελθόν – αφήνουν μια αίσθηση εσωτερικής γαλήνης – η θλίψη έχει περάσει κι έχει μείνει μόνο το φως. Μιλούν για Θεοφάνειες, όχι θεολογικές, αλλά της καρδιάς. Το 'σαβαρέν ...Μπρασόβ' στήνεται πάνω στο πιο γλυκό ναρκοπέδιο της ποίησης, τη μνήμη, και το διασχίζει με χάρη. Το σαβαρέν – όπως και η μαντιλέν του Προυστ – είναι μια φορητή χρονομηχανή από σαντιγί και σιρόπι. Τρεις γενιές μπλέκονται σαν φύλλα σφολιάτας γύρω από την μπουκιά που υπενθυμίζει το κοινό παρελθόν, ένας περίπατος πίσω από τα τείχη του Μπρασόβ, νυχτερινές ιστορίες κάτω από τον ουρανό των Θεοφανείων. Οι εικόνες ρέουν ανάμεσα στους δύο Πύργους, και ο χρόνος γίνεται βρώσιμος. Το Παρίσι και το Μπρασόβ δένονται με σαντιγί. Ένα ποίημα-αφήγηση που γλείφει το κουτάλι της παιδικής ηλικίας. Στο Δέλτα του Δούναβη και της Μαύρης Θάλασσας, το «κουπί» γίνεται ωδή στην υπαρξιακή πλευση. Ο Οβίδιος στην εξορία ενσαρκώνει τον ποιητή που ποθεί να επιστρέψει κάπου που ίσως δεν υπήρξε ποτέ. Ο 'σταθμάρχης', φλέγεται σιωπηλά για μια κοκκινομάλλα ακορντεονίστα, με τους τρόπους των παλιών ανθρώπων: να κρατάς σημαίες, να επισκευάζεις, να περιμένεις τα τρένα. Και τέλος, το ποίημα-πιστεύω: οι ποιητές είναι φορείς πολλαπλών καρδιών. Η υπερλειτουργία τους – έρωτας, ανάσα, άλγος – γράφει τον Θεό. Μια μεταφυσική πλοήγηση με κουπί την καρδιά. Ένα στιχουργικό ευαγγέλιο-πρόσκληση να κατοικήσουμε τον κόσμο με πολλαπλές καρδιές, με ανοικτές αισθήσεις, όπου το προσωπικό γίνεται πολιτικό και το τοπικό μεταστοιχειώνεται σε παγκόσμιο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΛΑΧΑΚΗΣ

Σφήκες και υδρογονάνθρακες σ' ένα καλοκαίρι μεταλλαγμένο, πεύκο που υψώνεται σαν φρουρός παλιών υποσχέσεων, ποντίκια με τα ερωτικά παιχνίδια

τους που ξεσηκώνουν καταστροφές, νυχτερίδες με σκοτεινές προφητείες που βουλιάζουν στο άγνωστο, και αγριόχορτα που τυλίγουν σαν φίδια, σαν χάδια που τσιμπούν – ο Νικόλαος Βλαχάκης μας προειδοποιεί πως πρόκειται να μπούμε σ' έναν μικρό κλιματικό εφιάλη-ίσως σε μια υπαρξιακή τραγωδία, ντυμένη με οικολογική αλληγορία. Συνεχίζοντας με γλώσσα οραματική και γεμάτη ψιθύρους που καταλήγουν σε τελετουργικά φυλαχτά, ο ποιητής μάς προσφέρει τρεις ωδές-λυρικά ξόρκια υπέρ της λησμονημένης μνήμης όσων τα ονόματα δεν γράφτηκαν ποτέ σε βιβλία αλλά αναζητούν έναν στίχο, όπως οι αρχαίοι μια στάλα αίματος για να ξυπνήσουν απ' τον Άδη. Πλατάνια, βελανιδιές, ελιές, πεύκα – γίνονται τόποι-σύμβολα, κουβαλούν θρύλους και ήχους των νεκρών. Η φύση αναπνέει μέσα από το ανθρώπινο δράμα. Από τις τρεις Ωδές (Πλάτανος – Βελανιδιά – Ελιά), η 'Ωδή για τη βελανιδιά των νεκρών Ηρώων' μιλά για αρχέγονη ειρήνη με το ιερό δέντρο στο οποίο επιστρέφουν όλα τα άλλα. Στη ρίζα της βελανιδιάς δεν αναπαύονται ήρωες, ζουν – σαν σκιές που παρακαλούν μια νέα Ελευσίνα για τους ξεχασμένους πολεμιστές της ιστορίας – τους πλανεμένους, τους χαμένους εντός τους. Το ποίημα γίνεται μαυσωλείο σε σχήμα βελανιδιάς, ένα αόρατο παράσημο για τους μνημένους: «Ιππότες της Αυγής τους ονόμασαν». Το ποίημα συνομιλεί με τον Όμηρο, τον Σολωμό, τον Ελύτη (η οδύσσεια του γυρισμού είναι ο πραγματικός Άδης), αλλά αποστασιοποιείται από κάθε ένδοξη αφήγηση – επιβιώνει μόνο στη μνήμη. Ένας συνδυασμός μοντέρνας ευαισθησίας με αρχέγονη μυστικιστική γοητεία.

ΛΙΑΝΑ ΣΑΚΕΛΛΙΟΥ

Κατά τις «Soirées musicales» σ' ένα νησί, μαθαίνεται μια εσωτερική παρτιτούρα, με την αίσθηση της αστικής ευγένειας των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Η Άννα παίζει πιάνο και το παιδί μεταφέρει συνειρμικά την κίνηση της μελωδίας στη μαρμάρινη κρήνη με τα δελφίνια που βλέπει έξω από το παράθυρο – μια εικόνα ονειρική, σ' ένα σχεδόν ματαιωμένο παιχνίδι. Στις «Εξαιρέσεις» τα αέρινα και φευγαλέα φύλλα γίνονται αγωγοί μυστικής πληροφορίας που μπαίνει στη γη, εκεί όπου εγγράφεται κάτι βαθύτερο από το νόημα. Το ποίημα αναφέρεται στο αόρατο που μας καθορίζει. Στις μετατοπίσεις του χρόνου που δεν φαίνονται, στις ρίζες που δεν βαπτίστηκαν, στις προτάσεις που παρέμειναν άρρητες. Ένα υποβρύχιο ταξίδι στην «Κοίτη Βαγιωνιάς» αναζητά τον βυθό της Ιστορίας και, ταυτόχρονα, τη λέξη που θα ερμηνεύσει τον εαυτό μας μέσα στον χρόνο. Μέσα από τη σιωπή του βυθού ψιθυρίζει πως 'ό,τι φεύγει, χάνεται'. Εκτός αν το γράψεις. Ο πίνακας του Κ. Παρ-

θένη 'Ευαγγελισμός' γίνεται ποιητική μετάφραση της αφαίρεσης που ο ζωγράφος αιχμαλώτισε με το πινέλο του – φωτίζει το μυστικό της ύλης. Τέλος το «Εις Άδου Κάθοδος» παρουσιάζει το ψυχικό τοπίο του ανθρώπου που στέκεται στην άκρη της ύπαρξης, σε μια «κάθοδο» που εξερευνά το σκοτάδι. Στην απόκοσμη ομορφιά του παραθαλάσσιου νεκροταφείου τα φωτοφόρα όργανα των κογχυλιών αντανακλούν το αόρατο φως των ψυχών.

Η ανθολογία είναι μια πρό(σ)κληση να κατοικήσουμε με πολλαπλές καρδιές, με ανοικτές αισθήσεις τον κόσμο όπου το προσωπικό γίνεται πολιτικό και το τοπικό μεταστοιχείωνεται σε παγκόσμιο. Έτσι τα ποιήματα των δέκα ποιητών και ποιητριών θα ζουν σε μια αέναη αλληλεπίδραση.